

Vladimír Dzuro

ISTRAŽITELJ

Demoni balkanskoga rata
i svjetska pravda

HRVATSKI
institut za
POVIJEST

mh maticahrvatska
Ogranak Matice hrvatske
u Vinkovcima

HRVATSKI
MEMORIJALNO –
DOKUMENTAČLSKI CENTAR
DOMOVINSKOG RATA

Zagreb, 2023.

*Knjiga je posvećena nevinim žrtvama krvavoga rata u zemljama bivše Jugoslavije,
bez obzira na njihovu nacionalnu ili etničku pripadnost.*

*Stavovi izneseni u ovoj knjizi predstavljaju isključivo stavove autora i ne moraju se
podudarati sa službenom politikom ili stajalištima Ujedinjenih naroda, odnosno
Međunarodnoga kaznenog suda za bivšu Jugoslaviju.*

SADRŽAJ

Predgovor hrvatskom izdanju	11
UVOD	17
Carla del Ponte, bivša glavna tužiteljica Međunarodnih sudova za bivšu Jugoslaviju i Ruandu	17
Zašto je Haaški sud važan; Stjepan Mesić, 2. predsjednik Republike Hrvatske (2000. – 2010.), 14. predsjednik Predsjedništva SFRJ-a (lipanj – prosinac 1991.)	19
NA PROBI	21
Idem u rat	21
Što se dogodilo u Jugoslaviji?	24
Osnivanje Međunarodnoga kaznenog suda za bivšu Jugoslaviju	26
Vatreno krštenje	28
IZ RATA U HAAG	41
Pred vratima Međunarodnoga kaznenog suda za bivšu Jugoslaviju	41
Istražiteljski ured	42
Propaganda kao ratni instrument	47
Što se dogodilo na Ovčari?	49
Pronalazak masovne grobnice	54
Optužnica protiv „Vukovarske trojke”	59
Suđenje u odsutnosti i proširenje optužnice na Slavka Dokmanovića	60
Uspostavljanje kontakata u Hrvatskoj – džentlmenski dogovor u praksi	62
Ekshumacija na Ovčari – bilješke iz mogega dnevnika	65
Identifikacija tijela pronađenih na Ovčari – suočavanje sa stvarnošću	100
OPERACIJA CVJETIĆ	109
Realna opasnost od impotentnosti međunarodne zajednice	109
Tajne optužnice	110

Ideja koja je promijenila sudbinu Suda.....	112
Priprema klopke.....	114
Prvi pokušaj nije uspio.....	115
Postavljanje nove klopke.....	116
Neophodna promjena plana.....	120
Uhićenje ratnoga zločinca.....	123
Incident u zračnom pristaništu Čepin.....	126
Iznenadjenje u aktovci.....	129
Završetak operacije u Vukovaru.....	132
Pismo generala Jacquesa Paula Kleina.....	137
SUĐENJE SLAVKU DOKMANOVIĆU.....	139
Legalno uhićenje ili otmica Slavka Dokmanovića iz Srbije?.....	139
Insajder.....	143
Sudski proces u slučaju Ovčara.....	146
Dokaz obrane D-2.....	148
Svjedočenje Slavka Dokmanovića.....	151
Alibi.....	153
Završetak sudskoga procesa.....	165
Kazna koju Sud nikad ne bi odredio.....	167
Nedostignuta pravda.....	167
KAKO SU POLICAJAC, ZUBAR I SKLADIŠTAR POSTALI PREDSJEDNICI REPUBLIKE SRPSKE KRAJINE?.....	169
Republika Srpska Krajina.....	169
Povijest Knina i Krajine.....	169
Raketni napad na Zagreb.....	172
Policijski inspektor Milan Martić.....	172
Zubar Milan Babić.....	176
Skladištar Goran Hadžić.....	179
SLUČAJ DUBROVNIK.....	185
Grad koji je trebao biti pod zaštitom UNESCO-a.....	185
Republika Dubrovnik.....	187

SADRŽAJ

Istraga slučaja.....	188
Ispitivanje predsjednika Stjepana Mesića.....	190
Ispitivanje premijera Mila Đukanovića.....	192
Presude za Dubrovnik.....	196
SVIME JE UPRAVLJANO IZ BEOGRADA.....	199
Jovica Stanišić i Franko Simatović.....	199
Neobičan slučaj običnoga mladića iz Bosne.....	206
Slučaj stvarno opasne zvjerke.....	210
Arkan – Krvavi kralj srpskoga podzemlja.....	212
Profesionalni doušnik iz Borova.....	228
Svjedok T4-20.....	229
Neuhvatljivi Krvavi kralj.....	238
Slobodan Milošević – slučaj <i>Viper</i>	243
Razmišljanja sir Geoffreyja Nicea QC.....	244
<i>Uhitio sam Slobodana Miloševića!</i> – govori Kevin Curtis.....	246
General-major Aco Vasiljević.....	251
Kako se snimao film o suđenju Slobodanu Miloševiću?.....	254
POSJET CARLE DEL PONTE ISTOČNOJ SLAVONIJI.....	261
MEĐUNARODNI KAZNENI SUD OČIMA	
ČEŠKE TUŽITELJICE.....	267
Govori dr. iur. Anna Richterová.....	267
SVOĐENJE RAČUNA.....	281
Ovčara.....	281
Lovas.....	284
Epilog.....	284
ZAVRŠNA RIJEČ.....	287
Razmišljanja Johna Clinta Williamsons, veleposlanika Sjedinjenih Američkih Država za ratne zločine.....	287
Ostavština Međunarodnoga kaznenog suda za bivšu Jugoslaviju.....	290

KORIŠTENA LITERATURA I DOKUMENTI	295
Ključni dokumenti za osnivanje i rad Međunarodnoga kaznenog suda za bivšu Jugoslaviju	295
Optužnice koje je Međunarodni kazneni sud izdao za bivšu Jugoslaviju	296
Presude koje je donio Međunarodni kazneni sud za bivšu Jugoslaviju.....	299
Optužnice koje je za ratne zločine izdalo Tužiteljstvo u Srbiji.....	300
Prijepisi nekih javno dostupnih ispitivanja svjedoka koji su svjedočili pred Međunarodnim kaznenim sudom za bivšu Jugoslaviju.....	301
Izbor iz svjetske literature koja se bavi raspadom Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, ratnim zločinima i međunarodnom pravdom.....	302
IZVORNICI TEKSTOVA NAPISANIH ZA OVU KNJIGU	305
William Jefferson Clinton, 42. predsjednik SAD-a	305
Stjepan Mesić, drugi hrvatski predsjednik, 14. predsjednik Predsjedništva SFRJ-a	306
Carla del Ponte, glavna tužiteljica Međunarodnih kaznenih sudova za bivšu Jugoslaviju (ICTY) i Ruandu (ICTR).....	308
Veleposlanik Ralph R. Johnson	310
General Jacques Paul Klein.....	311
Michael Žantovský, ravnatelj biblioteke Václava Havela.....	315
Kazalo institucija	317
Kazalo osoba	321
Rekli su o knjizi	337
Ukratko o autoru	341

Mojoj muzi

ZAHVALA

Htio bih zahvaliti svima koji su me potaknuli da napišem ovu knjigu
ili su mi pomogli u njezinu pisanju. To su:

ministrica vanjskih poslova SAD-a Madelaine Albright

sudac Carmel Agius, predsjednik Međunarodnoga rezidualnog
mehanizma za kaznene sudove

glavna tužiteljica Međunarodnoga tribunala Carla del Ponte

glavni tužitelj Serge Brammertz

veleposlanik Sjedinjenih Američkih Država za ratne zločine John Clint Williamson

umirovljeni general Sjedinjenih Američkih Država Jacques Paul Klein

istražitelj Kevin Curtis

pukovnik Oružanih snaga Sjedinjenih Američkih Država David S. Jones

U Hrvatskoj:

bivši predsjednik Republike Hrvatske Stjepan Mesić

pukovnik Ivan Grujić, bivši predsjednik Komisije za zatočene i nestale,
Vlada Republike Hrvatske

prof. Višnja Bilić, načelnica Sektora za traženje osoba zatočenih
i nestalih u Domovinskom ratu u Upravi za zatočene i nestale
Ministarstva hrvatskih branitelja

dr. sc. Gordan Ravančić, pomoćnik ravnatelja Hrvatskoga instituta za povijest

dr. sc. Dražen Švagelj

Davor Perković, prevoditelj

Nenad Nenoos Barinić, kriminalistički istražitelj u mirovini,
strip-crtač i ilustrator

Vlatka Leko-Roche, prevoditeljica ICTY-a i prijateljica

Madeleine Albright

Dear Mr. Dzur,

Thank you so much for your book. You have been involved in a most historic, important work. The war was a tragedy and those involved needed to be punished.

I have started to read the book in Czech, but my colleague, Jim O'Brien, who was also a part of American efforts will have to wait for the English version.

To this day, I say that ICTY was essential - by assigning individual fault we could expunge collective fault.

Thank you for your contribution.

With respect,

Madeleine Albright

Pismo ministrice vanjskih poslova SAD-a Madeleine Albright
(fotoarhiv autora)

Madeleine Albright
(fotoarhiv Madeleine Albright)

UN
nije stvoren da odvede čovječanstvo u
raj, nego da ga spasi od pakla.

Dag Hammarskjöld, drugi glavni tajnik UN-a

PREDGOVOR

Knjiga *Istražitelj – demoni balkanskog rata i svjetska pravda*, memoarsko je gradivo češkog kriminaliste Vladimíra Dzura o njegovom sudjelovanju u radu Međunarodnog kaznenog suda za bivšu Jugoslaviju (MKSJ) u Den Haagu, koji je zapravo bio utemeljen radi kažnjavanja počinitelja ratnih zločina u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. Autor je istraživao zločine srpskih snaga počinjene u Hrvatskoj, koja je prije svega sredozemna i srednjoeuropska država, što je određuje u geografskom, geopolitičkom i kulturološkom smislu, te u Bosni i Hercegovini, tijekom rata od 1991. do 1995. godine. Ekspanzionistička politika Slobodana Miloševića i političkih elita Srbije započela je agresijom Jugoslavenske narodne armije (JNA) i srpskih snaga na Sloveniju i Republiku Hrvatsku u ljeto 1991. godine (od listopada u agresiju na jug Hrvatske uključuju se i snage iz Crne Gore), a potom se rat proširio i na Bosnu i Hercegovinu. Završen je mirovnim pregovorima u američkom Daytonu u studenom 1995. godine, odnosno potpisivanjem mirovnog sporazuma 14. prosinca 1995. u Parizu.

Autor u knjizi iznosi svoja osobna zapažanja, među kojima su i informacije o nekim događajima i osobama, s kojima se dio čitatelja u Hrvatskoj neće složiti. Posebice s obzirom na činjenicu da je u kontekstu događaja u Europi krajem 1980-ih Jugoslavija početkom 1990-ih mogla opstati samo pod uvjetom demokratizacije društva i preustrojem u savez država, a ne ustrajavanjem na centralističkoj politici i jednopartijskom monopolu, te da je u pregovorima o očuvanju SFRJ srbijanska politika bila agresivna i isključiva.

No, autor se ne bavi analizom uzroka rata ni njegovim tijekom, nego kroz svoj rad istražitelja haškog suda opisuje istrage ratnih zločina koji su posljedica svakog rata i privođenje pravdi ratnih zločinaca. To čini na iznimno zanimljiv način, vrlo detaljno i živopisno prepričavajući događaje o kojima ne govore pisani izvori, tako da je njegova knjiga dragocjen izvor, makar sekundarne naravi, za razumijevanje složenosti procesa koji su vođeni na MKSJ i za uvid u procese koji su se odvijali izvan same sudnice (posebice u tajne operacije uhićenja optuženika i razgovore s osumnjičenima i svjedocima), te za razmjere zločina koji su počinjeni u Hrvatskoj i u Bosni i Hercegovini.

Knjiga je podijeljena u 12 dijelova uključujući završnu riječ i poglavlja s potpoglavljima. Strukturirana je kronološki, a sadrži i kazalo osoba i institucija, popis literature i izvora te bilješku o autoru. Autor se pri pisanju koristio historiografskom literaturom i dokumentima – prvenstveno dokumentacijom Haškoga suda te je u knjigu uvrstio svjedočanstva odnosno tekstove pojedinih sudionika procesa istraživanja i suđenja za ratne zločine u sklopu Međunarodnog kaznenog suda u Haagu.

U uvodnom djelu autor je upozorio da knjiga ne donosi temeljitu analizu samih uzroka rata i raspada Jugoslavije, već da je to kazivanje češkog kriminalista koji je kao

istražitelj u Uredu tužitelja na Međunarodnom kaznenom sudu u Haagu „proganjao ratne zločince na Balkanu“. Neutralnost koju autor kroz svoja promišljanja zauzima kad je u pitanju odgovornost za rat provlači se povremeno kroz cijelu knjigu, ali to su tek manji dijelovi i fokus knjige nije na tome, niti je autor iskazao pretenzije historiografski obraditi opća politička i ratna zbivanja.

Autor u knjizi govori o poteškoćama s kojima su se stanovništvo i on, dok je tamo radio, susretali u ratnom Sarajevu, spominje i napade na tržnicu Markale, ne navodeći odgovornu stranu za te napade. Potom opisuje postupak pri istragama koje je provodio nakon što je primljen u istražni odjel Ureda tužitelja na Haškom sudu i raspoređen u „tim 4“, čiji je zadatak bio istraživanje ratnih zločina na teritoriju Hrvatske koje su Srbi počinili nad Hrvatima. Opisujući istraživanje sudbine nestalih Hrvata, nakon što su ih 20. studenoga 1991. godine pripadnici JNA odveli iz vukovarske bolnice, osvrnuo se i na srpsku propagandu i njezine posljedice, zaključivši da su „lažne ili neprovjerene informacije uvelike formirale mišljenje Srba, koji su 19. studenoga 1991. godine preuzeli kontrolu nad Vukovarom i započeli odmazdu nad hrvatskim stanovništvom, uključujući i osobe koje su se zatekle u vukovarskoj bolnici i na Veleprometu, gdje su čekali evakuaciju, te da je najmračniji mogući dokaz učinkovitosti takve medijske masaže bio masakr koji je potom uslijedio na farmi Ovčara.“ Posebno zanimljivo je autorovo opisivanje istrage protiv Slavka Dokmanovića te planiranje i realizacija njegova uhićenja u sklopu tajne operacije (poglavlje Operacija Cvjetić), kao i opis suđenja Slavku Dokmanoviću.

Osim na slučaju Ovčara, autor je sa svojim timom dobio u zadatak i slučaj raketnih napada na Zagreb, Sisak i Karlovac 2. i 3. svibnja 1995. te je uz opis postupka istrage opisao i svoj susret s Milanom Babićem, odnosno njegovo držanje pri susretu u beogradskom hotelu Hyatt 2001., kad su ga istražitelji pokušavali pridobiti za suradnju u slučaju protiv Slobodana Miloševića. Opisao je i susret s Goranom Hadžićem, koji je bio posebno dramatičan. Autorovom timu je početkom 1998. dodijeljen i slučaj Dubrovnik, pa autor, uz detaljan opis načina istrage donosi i dio razgovora s Nikolom Samardžićem, bivšim ministrom vanjskih poslova Crne Gore, koji je rekao: „Povijest Dubrovnika je povijest ljudske civilizacije i razine poštovanja prema gradu. To što smo mi napravili 1991. godine, to je najveća sramota ikad.“

U poglavlju „Svime je upravljano iz Beograda“ autor je opisao svoje susrete sa srbijskim dužnosnicima Jovicom Stanišićem i Frankom Simatovićem, u ratnom razdoblju visoko rangiranim pripadnicima Službe državne bezbednosti Srbije, koje je baš ovih dana, 31. svibnja 2023., Žalbeno vijeće Međunarodnog rezidualnog mehanizma za kaznene sudove pravomoćno osudilo za zločine počinjene na teritoriju Bosne i Hercegovine, kao i za ubojstvo civila u Daljskoj Planini u Republici Hrvatskoj u lipnju 1992. na kaznu zatvora od 15 godina. I ova presuda potvrđuje izravnu odgovornost Srbije za rat u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini.

Zanimljiv je i opis tajne operacije pokušaja uhićenja Arkana, kojeg autor naziva „krvavim kraljem balkanskog podzemlja“, a u knjizi je i dokumentarno vrijedno svjedočanstvo Kevina Curtisa, koji je opisao kako je u sklopu tajnog zadatka uhitio Slobodana Miloševića.

Uz navedeno, knjiga sadrži tekst doktorice prava Anne Richterove, koja je kao članica „tima 1“ ureda Tužitelja na Haaškom sudu istraživala zločine Srba u Bosni i Hercegovini, s dijelovima potresnih svjedočanstava žrtava, posebice za općinu Prijedor i za Sanski Most. Ona je od 2005. radila i na slučaju Milana Martića, za kojeg je istaknula da u godinu dana koliko je provela s njim u sudnici „nije pokazao ni najmanji znak suosjećanja sa sudbinama svjedoka koji su svjedočili na Sudu“ te dodala da se slično ponašala i većina ostalih optuženika. Jedino je za Milana Babića napomenula da je ostavljao dojam dubokoga žaljenja.

Knjigu je autor završio završnom riječi u kojoj donosi razmišljanja Johna Clinta Williamsona, veleposlanika Sjedinjenih Američkih Država za ratne zločine, koji je, između ostaloga, istaknuo da Sud nije sve napravio savršeno, da su se neki procesi „vukli predugo, a mnoge presude nisu odgovarale stupnju krivnje“, te da se mnogi istražitelji, tužitelji i sudci „nisu dovoljno potrudili proniknuti u povijest bivše Jugoslavije, nisu sagledali složenost sukoba i nisu prepoznali mnogobrojne nevidljive spone politike, organiziranoga zločina i ratnih profitera, koje su postojale ispod površine i koje su izravno utjecale na događaje koji su se odigravali na površini“. Upozorio je i da je „takvo nedostatno razumijevanje mentaliteta naroda za posljedicu imalo donošenje spornih presuda koje stanovnici Balkana nisu mogli razumjeti. Posebno ih nisu mogli razumjeti oni koji su te strašne zločine čudom preživjeli i koji su mogli pokazati prstom na one koji su te zločine počinili.“

Zaključio je da rad suda nije bio u potpunosti uspješan, ali da je sagledavši sve pozitivne i negativne stvari, mišljenja da će povijest ocijeniti Sud pozitivnom ocjenom jer je „uspio formirati povijesno objektivnu sliku o događajima iz krvavoga sukoba u bivšoj Jugoslaviji, zahvaljujući kojoj u budućnosti neće biti moguće stvaranje lažnih mitova o tim mračnim događajima.“ „Njegovom su zaslugom“, ustvrdio je, „pred lice pravde stupili oni koji su bili odgovorni za svirepe zločine počinjene tijekom ratova vođenih u Europi krajem devedesetih godina 20. stoljeća“. Tekst je Williamson zaključio izražavanjem čvrstog uvjerenja da je Međunarodni sud u većini slučajeva donio ispravnu odluku.

Budući da je njen autor tijekom svoga rada uglavnom bio zadužen za istraživanje zločina JNA i srpskih snaga nad Hrvatima, ova knjiga, među ostalim, objašnjava način i postupke koji su omogućili privođenje pravdi osoba odgovornih za počinjene zločine nad Hrvatima i pripadnicima ostalih naroda na području Vukovara. Nažalost, taj posao nije odrađen cjelovito, naravno ne autorovom krivnjom, ali i uz razumijevanje da sudskim procesima nisu mogle biti obuhvaćene sve osobe koje su počinile zločin, ostaje pitanje kako je moguće da MKSJ u predmetu Vukovar nije utvrdio krivnju i osudio vodstva JNA i Kontraobavještajne službe (KOS), te krnjeg Predsjedništva SFRJ i srbijanske vlasti. Takva pitanja, kao i mogućnost da pojedine presude nisu utemeljene na cjelovito pregledanim izvorima, razlog su zašto povjesničarima sudske presude ne mogu biti glavni izvor u pisanju povijesti.

Usprkos nedostacima, držim da je osnivanje takvoga Suda civilizacijski iskorak i da su takvi sudovi potrebni kako bi se svim sudionicima ratova poslala jasna poruka da će

odgovarati za počinjene zločine. Suradnja s Haškim sudom u rasvjetljavanju počinjenih zločina civilizacijska je obveza svake državne vlasti i svih kojima je stalo do pravde. O tome u predgovoru knjige govori i bivši hrvatski predsjednik Stjepan Mesić, koji je više puta svjedočio u Haagu pa ima što za reći o tome kako su se odvijala suđenja pred Tribunalom, kao i kako se u njegovom mandatu provodio zakon o suradnji Hrvatske i Haškog suda.

Nažalost, Srbija se još uvijek ne želi suočiti s odgovornošću za rat u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. To je u svom mandatu propustio učiniti i srbijanski predsjednik Boris Tadić, koji se, doduše, u Vukovaru i na Ovčari ispričao za zločine te rekao da se „priznanjem zločina, isprikom i žaljenjem stvara mogućnost za oprostaj i pomirenje.” To je lijepo rečeno, no izostala su konkretna djela koja je srbijansko vodstvo trebalo poduzeti, prije svega vraćanje protokola o ranjenicima i pacijentima vukovarske bolnice, koje je JNA odnijela u Srbiju u studenom 1991. te informacije o nestalima, s kojima raspolaže srbijanska strana. Suočavanje s prošlošću, kao i prestanak potpirivanja mržnje među narodima koji su živjeli u bivšoj Jugoslaviji, preduvjeti su za uspostavljanje trajnog mira u tom dijelu Europe. Srećom, krajnje ekstremne grupacije koje javno pozivaju na međuetničku netrpeljivost nemaju značajniji utjecaj na život i politička zbivanja u Hrvatskoj.

Sigurnosna situacija na vukovarskom području nepovratno je pogoršana 2. svibnja 1991., kada su srpski teroristi i ekstremisti u selu Borovo kraj Vukovara iz zasjede napali i ubili 12, a ranili 28 hrvatskih policajaca. U napadu je poginuo i jedan napadač. Istoga dana srpski ekstremisti ubili su još jednog hrvatskog policajca u zaleđu Zadra u Dalmaciji, na jugu Hrvatske. U srpnju 1991. djelovanje srpskih ekstremista podržano je napadima zrakoplovstva i topništva JNA na Vukovar, posebice na Borovo Naselje. Do tada je u naselja s većinskim srpskim stanovništvom u vukovarskoj i vinkovačkoj općini JNA dovukla ljudstvo i tehniku, stvarajući uporišta za napad na Vukovar. Početkom srpnja hrvatski branitelji obranili su Borovo Naselje od napada srpskih snaga iz smjera sela Borovo, a početkom kolovoza stavili su pod nadzor i naselje Lužac, osiguravši time crtu obrane između Borova Naselja i Vukovara. Otvorena i kontinuirana opsada grada započela je 25. kolovoza 1991. S obzirom na ogromnu nadmoć napadača u naoružanju i streljivu te jačinu angažiranih oklopnih i mehaniziranih snaga JNA, okupacija Vukovara činila se lakom zadaćom. Međutim, hrvatski branitelji su odbili taj i sljedeće napade tijekom rujna, a agresor je pretrpio osjetne gubitke u ljudstvu i tehnici. Obrana grada tada je imala manje od 1500 naoružanih ljudi i zanemarivu količinu oružja većeg kalibra, a krajem rujna 1991. snage JNA (1. vojna oblast) u istočnoj Slavoniji imale su više od 60.000 ljudi.

Prekretnica bitke za Vukovar nastupila je 1. listopada kada je JNA, nakon što je pregrupirala snage u Taktičku grupu „Sjever“ i Operativnu grupu „Jug“, angažirajući golemu silu uspjela zauzeti selo Marince i tako presjeći jedinu preostalu komunikaciju s Vukovarom. Premda je uspjela staviti u potpuno okruženje Vukovar i selo Bogdanovce, kao isturenu točku obrane Vukovara, što je smanjilo mogućnost učinkovite opskrbe i

zamjene njegovih branitelja, JNA i srpskim snagama trebalo je još više od mjesec i pol dana da slome žilavu hrvatsku obranu. Sva nastojanja Hrvatske vojske i Specijalnih jedinica MUP-a RH za ponovnim ovladavanjem Marincima i deblokadom Vukovara kao nužnim preduvjetom za njegovu obranu, bila su neuspješna. Hrvatska vojska, tek u fazi ustrojavanja i sa zanemarivom količinom naoružanja, streljiva i tehnike u odnosu na snage JNA angažirane oko Vukovara, imala je ograničene mogućnosti za uspješnu napadajnu operaciju na tom području.

Snage vukovarske obrane, razvučene na više od 10 kilometara dugoj bojišnici, ni u jednom trenutku nisu prelazile broj od 1800 do 2000 naoružanih hrvatskih branitelja. Uz Hrvate, grad su branili i pripadnici ostalih narodnosti u Hrvatskoj, uključujući i Srbe. Radi vojne pomoći Vukovaru, koji je imao „prvi prioritet u snabdijevanju“, 16. listopada ustrojena je i Operativna grupa HV-a Vinkovci, Vukovar i Županja. U tijeku završnih borbi za grad na raspolaganju je imala od oko 5300 do oko 6800 ljudi, 15 tenkova, 11 oklopnih transporterata, 52 topa kalibra 20-100 mm, 32 topa kalibra veća od 100 mm, 1 VBR i 68 minobacača.

Istodobno, sredinom studenoga 1991. agresorske snage u istočnoj Slavoniji i Baranji („1. vojna oblast“) brojale su 37.613 vojnika JNA i 9582 vojnika Teritorijalne obrane Srbije, te oko 4500 pripadnika lokalnih srpskih snaga, koji su na raspolaganju imali 676 tenkova, 505 oklopnih transporterata, 428 oruđa „artiljerije za podršku“, 158 oruđa „protuoklopne artiljerije“ i 380 oruđa „protuavionske artiljerije“. Znatan dio tih snaga i sredstava upotrijebljen je u bitci za Vukovar.

Pokazalo se da s postojećim snagama te s tadašnjom razinom opremljenosti i obučenosti postrojbi, bez ratnog zrakoplovstva i uz nedostatak streljiva za artiljerijsku podršku, Hrvatska nije mogla obraniti grad od napada višestruko brojnijeg i bolje naoružanog agresora. Vukovar su srpske snage okupirale 18. studenoga, odnosno do 20. studenoga 1991. godine. S okupacijom grada uslijedila su masovna smaknuća hrvatskih branitelja i civila te pljačka i progon civilnog stanovništva.

Na kraju, ostaje zaključiti kako je sadržaj knjige iznimno zanimljiv i koristan za razumijevanje djelovanja Haškog suda, te zahvaliti gospodinu Vladimíru Dzuri što je našao vremena zapisati svoja sjećanja, ali i na volji, požrtvovnosti, odgovornosti i hrabrosti koju je pokazao kao istražitelj Haškog suda, nastojeći da i uz rizik za vlastiti život ratne zločince privede pravdi.

dr. sc. Ante Nazor